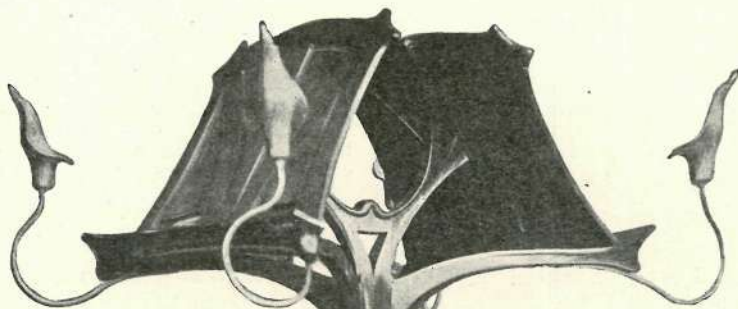

KÜLFÖLD.

Külföldi műkiállítások. Általános a panasz, hogy az ez idén rendezett külföldi nagy tavaszi műtárlatok, a melyek legtöbbje őszig marad nyitva, alig emelkednek felül a középszerűség színvonalán. Európa művészeti főhelyeinek e kiállításain a résztvevők és az általuk kiállított tárgyak száma ez idén is rengeteg; a kiállítók között a képzőművészet és iparművészet terén egyaránt találkozunk nagy nevekkel, ám ezek viselői sem erőltették meg magukat ezúttal. Hirtelen természetű kritikusok e körülményt már-már úgy fogják föl, mintha ez a modern művészet csődjét jelentené; pedig e közepes művészi színvonalon álló műtárlatok is a modern művészi élet eleven pezsgéséről tesznek bizonyosságot, s ha a bennük kiállított tárgyak nagy tömegének az áttekintése fárasztó, ennek oka abban rejlik, hogy nagyszabású koncepciók, szenzációra pályázó vagy a műértők csodálatára is méltó művészi alkotásokkal ezidén nem igen találkozunk s így a közepes munkák sorában kevés a változatosság.

A képzőművészet és iparművészet európai híré mestereinek ezúttal kevésbé kiváló szereplését a műtárlatokban azonban csak az tarthatja az elernyedés jelének, a ki a művészet jelenségeit az élettől merően elszigetelten figyeli meg. Kűszöbön a századunk vívmányainak a versenyző színhelyéül szánt párisi világkiállítás megnyitása s az ennek keretében rendezendő műkiállításra készül most java erejével az egész művészvilág. Ez az oka, hogy ez idén: a világkiállítást megelőző esztendőben, a művészek kevésbé erőltették meg magukat s ha a nyilvánosság bámulatára méltó alkotásuk van is, ennek kiállítását a jövő évre, a párisi világkiállításra halasztották, a hol műveik nem csupán egy ország vagy főváros népe előtt kerülnek közszemlére, mint az évenként rendezett nemzetközi műtárlatok legtöbbször, hanem az egész földkerekségről összecsozduló emberek elismerésére számíthatnak. Ha a külföldi műtárlatok színvonala közepes is, ha jelentősebb új momentumokkal sem igen találkozhatunk, ezekben iparművészeti szempontból a legtöbb helyütt ez-

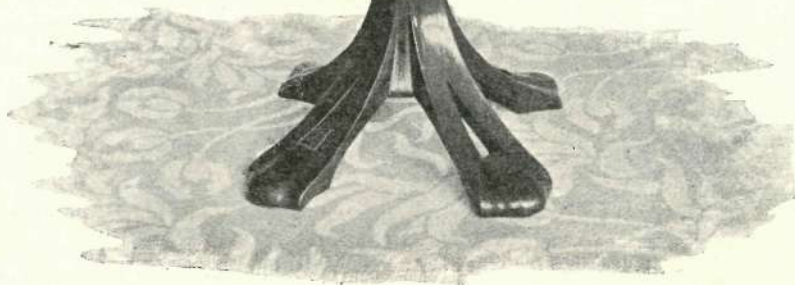

úttal is elég a figyelemre méltó vonás. A következőkben, mult számunkban tett ígéretünkhöz képest, folytatjuk az ez idei nevezetesebb külföldi műtárlatok rövid ösmertetését, a mennyiben ezt a rendelkezésünkre álló szűk tér megengedi.

A párisi Salon 1899-ben.

A franciák minden év tavaszán megnyíló világhírű nemzetközi műtárlatán ez idén az iparművészeti osztály valamivel kisebb, mint rendesen; művészeti színvonalával azonban a képzőművészeti részszel egyenlő rangú, sőt, a mint némely kritikusok állítják, ezt e tekintetben felül is múlja. Új tehetségekkel, újabb, föltűnő jelenségekkel itt sem találkozunk a különböző technikájú s szerföltött változatos célokra szolgáló műtárgyak izléses volta, a kiállító mesterek kifogyhatatlan leleményessége és ötletessége azonban most is arról tanuskodik, hogy a pozíción, a melyet magának francia műipar kivívott, szilárdul áll s ezen — hála nagy képzőművészeinek s ezek közül különösen a szobrászoknak, a

kik ügyét fölkarolni soha sem szűnnek meg, — új irányokat keresve, az új problémák megoldását ígérve, bizonyára meg is marad. A plasztikus elemmel szemben, a mely eddigelé a francia műiparban dominált, a festői is mind nagyobb mértékben kezdi kivívni jogát. Az ötvösmunkák közül, a melyek a párisi Salonban ez idén szokatlanul nagy számban láthatók, *Lalique* művei tükröztetik vissza e törekvést leginkább, a kit a franciák az ötvösség reformátorának tartanak. Színpompás alkotásainak a hatása igen szép, ha motívumait nem is válogatja meg mindenkor szerencsésen. A zománc festésű ékszerek száma az ötvösművek sorában általában igen nagy, motívumaik jórészt naturalisztikusak, alkalmazásuk egyszerű és izléses; a stilizált elemeké is, a melyek ilyenmű munkákon előfordulnak s a melyek mentek a stilizálásnak a természeti formákat oly szárazzá tevő szertelenségétől, a mely újabban félreértett angol hatás alatt az iparművészetben lábra kezd kapni. A zománcos

A párisi Szalonból.

H. Sauvage.

KOTTATARTÓ.

ékszerek között *Fouquet-Derossier* szív-alakú násfája levéldiszfítményének bájos egyszerűségével és frissességével válik ki; a Bing által kiállított gyűjteményben *René Foy* ékszerei tűnnek föl, a melyeket a külföldi folyóiratok, — többek közt a *Dekorative Kunst* s a *Studio* júniusi számában sorra reprodukálnak.

Az agyagművesség a párisi Salonban szintén gazdagon van képviselve. *Dela-cherche*, a legkiválóbb mester e téren, a a ki méltó társaival: *Bigottal* ismét a festői hatás fokozására tör. Ez utóbbinak a színes edényei közül egy egyszerű formájú apró csésze kelt föltűnést, leheletszerű vörhenyes tónusával. Színeinek a skálája tekintetében még nagyobb változatosságot tanusít *Cazin*. E mesterek mind az egyszerű és ízléses formákra is súlyt fektetnek, a mit az üvegedényei színpompája révén híressé vált *Tifany*, a Salonban levő művei bizonyossága szerint ujjában a túlságig elhanyagol. Általános dicséretet aratott *Koeping*, akinek üvegedényein a forma és színezés pompás harmoniába olvad s a ki lehetetlen alakú poharainak az előállításával, a melyek bravúros technikájukkal s bizarr voltukkal sok szenzációt keltettek, egészen fölhagyott.

A bőrkötések sorában *Benedictus* művei a legszebbek, a melyek berakott díszítésükben naturalisztikus motívumokat tüntetnek föl; a szövetek gyűjteményében *Evenpoel* és *Maltembourgh* stílszerű szőnyegek s *Auberts* színes csipkéi. Itt említhetjük föl *Ory-Robin* asszony legyezőit, amelyek sajátos módon preperált selyemre festve pompás hatású modern diszfítményt tüntetnek föl. A gondos technikájú festés az alapba elmosódhatatlanul beszívódva, híjával van annak a pasztóz kezelésnek, a mely a festett legyezőket oly kellemetlenné és gyorsan romlandókká teszi. *Ory-Robin* a párisi Salonban kiállított ízléses legyezőiből a müncheni *Dekorative Kunst* júliusi számában mutat be egy sorozatot. Bútor kevés volt az ezidei párisi Salonban s ezek között *Dampt* masszív strukturájú ágya vált ki diskkrét díszítésével, külső felületein lapos fadomború művű, alakos díszítő lapjaival;

hasonlóképpen nemes egyszerűsége által kitűnik *Sauvage* zeneszobája, a melynek egy részletét a művész szíveségéből e füzetünkben bemutathatjuk; továbbá *Carabin*-nak, a táncosnők pompás apró szobraival híressé vált szobrásznak kissé bizarr íróasztala s a Nancybeli *Majorelle* két japán modorú lakkművű szalon szekrénye, a mely a csalódásig híven utánozza a szélső kelet e technikáját, azonban kérdés, lesz-e oly tartós, mint a minők mintaképei.

A berlini „Secession“. *Páris* mintájára München festői, ezeket utánozva a bécsiék s a kisebb szabású secessiókat mellőzve, legújabbán a berlini művészek váltak ketté. A nagy közönség a secessió hívei alatt általában a modern művészet képviselőit érti; ebből a szempontból a berlini secessionisták nem viselik jogosan ez elnevezést. Kiválásukat a Glaspalastból nem elvi okok idézték elő, hanem egyszerű érdekösszeütközés a bentmaradottakkal. Modern vonást most rendezett műtárlatuknak csak *Uhde*, *Stuck*, *Thoma* s még néhány szintén csupán vendégként szereplő művész kölcsönöz; a tagok zömének a művei sorában sok a jó, a tárlat művészi színvonala általában előkelő, de nem modern. Hogy a berlini secessionisták nem az art nouveau előharcosai, annak az is élénk jele, hogy néhány apró dekoratív szoborművön kívül az iparművészet alig szerepel tárlatukon. Modern csupán kiállítási palotájuk; de ezen viszont művészi vonást nem láthatunk. A maga egészében végtelenül sivár épület bejárata román stílű templomportálé, a mely fölött a kiugró előcsarnok barokkszerű, kopára oromfallal bír; az épület oldalhomlokzatán a porosz katonák sisakjára, a pickelhaubéra emlékeztető kupolával fedett zömök torony ugrik ki. A jelen év május havában befejezett épület képét, a benne megnyílt kiállítás ösmertetésével együtt a *Berliner Architekturwelt* 4. füzeté közli.

A drezdai műkiállítás. *A berlininél* jóval jelentősebb a német nemzeti műkiállítás, a mely Drezdában nyílt meg s az ezzel kapcsolatos *Kranach* kiállítással őszig marad nyitva. Dreza műkiállítások

rendezésében mind sikeresebben versenyez Münchennel s mostani nagyszabású műtárlatán az art nouveau szelleméhez híven, a diszító művészetnek, az iparművészetnek oly nagy teret nyitott, mint a minőre eddig példa a műtárlatok történetében nem igen fordult elő.

A német műipar mai állásának tiszta képét tükrözteti vissza a kiállítás, a melynek épületét a diszítóművészet minél közvetlenebb bemutatása végett a bécsi secesszionistákhoz hasonlóan új, efemer jellegű architektonikus kiképzéssel és imitációs dekorációval látták el. E föladattal *Grübner* építész és *Kühlt* bizták meg, a kik ezt modern szellemben, a polichromia gazdag alkalmazásával, nagy sikerrel oldották meg, harmonikus keretet hozván létre a kiállított szobrok és festmények számára s színpompás diszítése ellenére is diskkrét hatású háttérrel, a mely nemcsak hogy nem zavarja a nézőt, de a kiállított műtárgyak hatását még emeli is.

A drezdai kiállítás iparművészeti osztályába modern szellemben stilizált, stuccolombdíszes kerettel ellátott portálé vezet, melyet szintén *Grübner* tervezett. Maguk az iparművészeti alkotások a legváltozatosabb rendeltetésű és teljesen fölszerelt interieurök keretében vannak kiállítva. Az egyes interieurök tervezői javarészt müncheni művészek, a kivittel megbizott mesterek túlnyomó részben szintén.

Riemerschmied tervezte s a müncheni egyesült iparművészeti műhelyek rendezték be a drezdai kiállítás zenetermét, a melynek hatalmas boltozatos fülkéjében zongora van elhelyezve, puritán egyszerűséggel tervezett kottatartók s könnyed, de nem törékeny, angol szabású székek, a melyekhez hasonlóan modern és ízléses az egész terem bútorzata: asztalai kovácsoltvas virágtartói, állványai, az egyszerű formájú láncszerűen összefűzött bronzrudakból álló villamos csillár s a terem falainak a festése is.

A müncheni *Übbelodes* tervezte a gyermekszobát, a melynek legvonzóbb díszje a festett friz. A keresetlen egyszerűséggel megalkotott kompozíciók német gyermek-

mesékből merített jeleneteket ábrázolnak sok közvetlenséggel, a gyermekek lelki világához fölötte sikeresen alkalmazkodó naivitással.

A drezdai művészek és műiparosok a szintén drezdai *Karl Gross* tervezte nagy teremben állították ki műveiket, a melyek az előbbi interieurökben levőkhez hasonló szellemben vannak elrendezve. Fényes szalon képében tárul elénk a drezdai iparművészetet bemutató gyűjtemény, a melyben az iparművészetnek csaknem összes ágai szerepelnek. A míg a Drezdában szereplő müncheniek modernizáló kedvüktől egészen elragadtatják magukat, a drezdai művészek temperamentuma mérsékeltbb alkotásaiban nem ritkán érvényesülnek a történelmi stílusok reminiscenciái, mindazonáltal a jó ízlés szempontjából ezek jórészt szintén kifogástalanok s távol állnak attól a sivár, száraz hatástól, a melyet egy-két müncheni bútor, de főleg az északi német műiparosok, angol befolyás alatt készült alkotása gyakorol.

A III. velencei nemzetközi műtárlat iparművészeti szempontból figyelemre méltót alig nyújt. Ha akad is olasz művész, a ki párisi példa után indulva sok kedvvel próbálkozik meg a művészi iparral, maga az olasz iparművészet, a mint ez Olaszország különböző városaiban produktivitás tekintetében elég virágzó módon az utazó előtt mutatkozik, csaknem kizárólag a múlt vívmányain élőködik s legfeljebb a technikai bravúr kifejtésében leli kedvét, mely utóbbi téren aztán néha a jó ízlés szempontjából igazán hajmeresztő dolgokat alkot. Az ellenállhatatlan hatáson kívül, a melyet a renaissance emlékeinek a nagy tömege az Itáliában élő emberekre gyakorol, az ide csődülő idegenek leginkább okai annak, hogy az olasz iparművészet a régi műtárgyak utánzásán nem tud felül emelkedni. A kereslet legnagyobb kontingensét az idegenek szolgáltatják itt, s a műiparosnak az ő ízlésükhöz kell alkalmazkodnia s mivel az idegen a kuriozumokon is kapva-kap, nem tud leszokni a szemfényvesztéssel határos bravúr fitogtatásától. Ha régi minták után készült tárgyai ízlésesek is, a legtöbb velencei üveg-

gyár java erejét a bravúr fitogtatása emészti föl, épp úgy a szintén itt legproduktívabb csipke s a filigrán műiparét. A velencei mozaik művesek, ha nem külföldi mesterek kartonjai után dolgoznak, az olajfestménynyel kelnek versenyre; a festészettel a firenzei intarzia mesterek, az ugyanitt levő állami kő mozaik gyár, a mely csiszolt színes márványdarabkákból egész figurális kompozíciókat rak össze, mesés türelemmel arra igyekeznek, hogy a fény és árnyék hatását is a csalódásig híven utánozza. Kellő

vezetés nélkül hiába való s művészi szempontból értéktelen az olasz műipar működése. Olaszország művészei is jól érzik ezt s ez év tavaszán egyesületet alakítottak, a melynek céljául képzőművészetük ügyének modern szellemben való ápolását tűzték ki, figyelmüket az iparművészetre is kiterjesztvén. Bizonyára évek fognak még elmulni, a míg fáradozásuk sikere esetén az olasz iparművészet a modern művészet szempontjából jelentősebb szerephez jut.

DÍSZEDÉNYEK A PÁRISI SZALONBÓL.